Analizy OSW

OŚRODEK STUDIÓW WSCHODNICH 15.01.2025 www.osw.waw.pl

Wartownik Bałtyku: wzmocniona aktywność NATO na akwenie

Piotr Szymański

14 stycznia w Helsinkach odbyło się spotkanie państw członkowskich NATO z regionu Morza Bałtyckiego z udziałem sekretarza generalnego Sojuszu i wiceprzewodniczącej Komisji Europejskiej. Uczestniczyli w nim premierzy Danii, Szwecji, Polski i Estonii, kanclerz Niemiec oraz prezydenci Litwy, Łotwy i Finlandii. Wydarzenie zainicjowały Finlandia i Estonia, których podmorskie kable telekomunikacyjne i energetyczny w Zatoce Fińskiej zostały uszkodzone w grudniu ub.r.

Na spotkaniu ogłoszono uruchomienie zapowiedzianych 30 grudnia wzmocnionych działań NATO na rzecz ochrony krytycznej infrastruktury na Morzu Bałtyckim („Baltic Sentry") w celu poprawy rozpoznania i odstraszania wrogich posunięć. We wspólnym oświadczeniu poinformowano o pracach nad stworzeniem zintegrowanego obrazu infrastruktury krytycznej w regionie i jej modernizacji oraz wzmocnieniu zdolności naprawczych, rozwoju technologii monitorowania infrastruktury podwodnej i aktywności na Bałtyku (we współpracy z sektorem prywatnym), a także wymianie informacji i najlepszych praktyk. Zapowiedziano też zdecydowane reakcje na próby niszczenia podwodnych kabli i rurociągów oraz kroki wymierzone we „flotę cienia".

Środki z zakresu ochrony infrastruktury krytycznej przedstawione w Helsinkach mogą zapobiec zwiększaniu się liczby ataków na podwodne kable i rurociągi, ale skuteczność tej taktyki zależała będzie od wydzielenia odpowiednich zasobów militarnych, determinacji bałtyckich sojuszników do aktywności poza wodami terytorialnymi oraz ściślejszej współpracy wielostronnej.

Komentarz

- **Zainicjowanie wzmocnionych działań NATO na Bałtyku to odpowiedź na nasilenie wrogich działań wymierzonych w podmorską infrastrukturę krytyczną Finlandii, Szwecji, Niemiec, Estonii i Litwy.** W listopadzie i grudniu ub.r. doszło do dwóch poważnych incydentów w wyniku ciągnięcia kotwicy po dnie morskim. 17–18 listopada na wschód i południe od Gotlandii chiński masowiec Yi Peng 3 uszkodził kable telekomunikacyjne łączące Finlandię i Niemcy oraz Szwecję i Litwę; 25 grudnia zarejestrowany na Wyspach Cooka tankowiec Eagle S przerwał połączenie energetyczne między Finlandią a Estonią (Estlink2) oraz uszkodził cztery kable telekomunikacyjne. Z kolei w październiku 2023 r. zarejestrowany w Hongkongu kontenerowiec uszkodził łączący oba kraje podmorski gazociąg Balticconnector. Pozostałe działania hybrydowe w regionie Morza Bałtyckiego

obejmują niebezpieczne zajścia z udziałem rosyjskiej marynarki wojennej i sił powietrznych czy zagłuszanie sygnału GPS. Nieustanne zagrożenie dla bezpieczeństwa morskiego i ekologicznego stanowi zwłaszcza „flota cienia", w której skład wchodzą zdezelowane tankowce transportujące rosyjską ropę i omijające sankcje. Poprawienie ochrony infrastruktury energetycznej jest kluczowe dla państw bałtyckich – w lutym mają one zakończyć synchronizację swoich sieci elektroenergetycznych z systemem europejskim.

- **Aktywowanie „Baltic Sentry" przyczyni się do wzmocnienia ochrony infrastruktury krytycznej na Bałtyku, ale posunięcia NATO mogą mieć ograniczenia.** Wzmożone działania Sojuszu nie są na razie planowane jako stała misja, jak pierwotnie proponowała Polska (*navy policing mission*), lecz ograniczone czasowo do 90 dni. Nie podano też liczby okrętów do nich wydzielonych, choć w mediach pojawiła się liczba 10 jednostek. Może to wynikać z problemów w generowaniu zdolności przez państwa członkowskie. Początkowo na Bałtyku w ramach „Baltic Sentry" zaangażowany będzie Stały Zespół Okrętów NATO (SNMG 1), który skierował tam holenderską fregatę rakietową, oraz Stały Zespół Sił Obrony Przeciwminowej NATO (SNMCMG 1) z niemieckim niszczycielem min i holenderskim okrętem hydrograficznym. Natowskie działania mają również obejmować nadzorowanie obszarów morskich z powietrza i za pomocą podwodnych bezzałogowców. Są koordynowane przez sformowane w październiku 2024 r. Dowództwo Bałtyckiej Grupy Zadaniowej (CTF Baltic) w Rostocku i uzupełniane przez uruchomioną na przełomie roku operację „Nordic Warden" Połączonych Sił Ekspedycyjnych (JEF) pod egidą Wielkiej Brytanii, wdrażającą nowoczesny system identyfikacji statków „floty cienia".
- **Modelem dla reagowania na incydenty zagrażające infrastrukturze krytycznej na Bałtyku ma być reakcja Finlandii na ostatnie wydarzenia w Zatoce Fińskiej, co jednak może być – w zależności od uwarunkowań – niekiedy trudne do zrealizowania.** Podejrzewany o to uszkodzenie kabli tankowiec Eagle S najpierw został odeskortowany przez Straż Graniczną Finlandii na wody terytorialne tego kraju. Następnie oddziały specjalne dokonały abordażu i przejęcia jednostki. Wskutek wykrytych uchybień technicznych Eagle S zatrzymano, a ładunek zajęto. Ta stanowczość i abordaż były jednak częściowo możliwe dzięki współpracy załogi tankowca – zgodziła się ona opuścić wyłączną strefę ekonomiczną Finlandii i wpłynąć na objęte jej jurysdykcją morze terytorialne. Sojusznicy muszą jednak wypracować metody postępowania ze statkami o „silniejszej" banderze, które nie będą kooperować z organami ścigania – jak masowiec Yi Peng 3, który spędził ponad miesiąc na kotwicy w cieśninach duńskich (obserwowany przez okręty duńskie i niemieckie), ale ostatecznie nie został zatrzymany.